

คณะวิทยาการจัดการ
Faculty of Management Science

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2564

“Management in next normal:
transformative propection” >>>>

วันที่ 18 มิถุนายน 2564

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รูปแบบการประชุม แบบ Video Conference ผ่านระบบ ZOOM Cloud Meeting

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2564

“Management in next normal: transformative propection”

ปีที่เผยแพร่	กรกฎาคม 2564
เผยแพร่และจัดทำโดย	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 1 หมู่ 3 ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120 โทร 0-3259-4028 โทรสาร 0-3259-4027 e-mail: mssuconf@gmail.com
แหล่งเผยแพร่	www.ms.su.ac.th
สงวนลิขสิทธิ์	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2564
"Management in next normal: transformative propection".-- เพชรบุรี :
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564.
1060 หน้า.

1. การจัดการธุรกิจ. I. ชื่อเรื่อง.

658

ISBN 978-974-641-784-6

คำสั่งคณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ 26 /2564

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2564

ตามที่คณะกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กำหนดจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2564 ในวันศุกร์ที่ 18 มิถุนายน 2564 เพื่อเป็นเวทีการนำเสนอผลงานวิชาการ วิจัย และผลงานสร้างสรรค์ ในระดับชาติ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2559 จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาผลงานทางวิชาการ เพื่อทำหน้าที่ประเมินผลงานทางวิชาการ ดังผู้รายนามต่อไปนี้

1. รองคณบดีฝ่ายวิจัย	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลปกรรม	กรรมการ
3. ศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ศรีอมรศักดิ์	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	กรรมการ
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ธนิษฐ์ รัตนพงศ์ภิญโญ	กรรมการ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทินต์ วานิชชีวะ	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ภูติท เตชาติวัฒน์	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์	กรรมการ
11. รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์	กรรมการ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทร์ พลอยแหวน	กรรมการ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล อ้นแจ้ง	กรรมการ
14. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์	กรรมการ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกิจ สุทธิเรืองวงศ์	กรรมการ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์	กรรมการ
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรวิทย์	กรรมการ
18. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ อมรสิริพงศ์	กรรมการ
19. รองศาสตราจารย์ เอมอร เจียรมาศ	กรรมการ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโทหญิง ดร.เกิดศิริ เจริญวิศาล	กรรมการ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา พรรณราย	กรรมการ

22.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักชาติเจริญ	กรรมการ
23.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกตุวดี สมบูรณ์ทวี	กรรมการ
24.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกริกฤทธิ์ อัมพะวัต	กรรมการ
25.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษราพร พรหมนิมิตกุล	กรรมการ
26.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตพนธ์ ชุมเกต	กรรมการ
27.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุฒจรรย์	กรรมการ
28.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน	กรรมการ
29.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะฉิมขุ	กรรมการ
30.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธนา สีนพรัตน์รักษ์	กรรมการ
31.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์	กรรมการ
32.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภฤต สังข์เฉย	กรรมการ
33.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิกร ม่วงศรีเขียว	กรรมการ
34.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์	กรรมการ
35.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพล เปรมทองสุข	กรรมการ
36.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา มีสุข	กรรมการ
37.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงษ์ จันทร์ใหม่มูล	กรรมการ
38.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ	กรรมการ
39.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพัฒน์ ยางกลาง	กรรมการ
40.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญรัตน์ จันทร์ภักดิ์	กรรมการ
41.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนรัตน์ สุขเกษม	กรรมการ
42.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี บุญมีศรีสง่า	กรรมการ
43.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระชานนท์ ทวีผล	กรรมการ
44.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระบิล พันภัย	กรรมการ
45.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิยา บังเมฆ	กรรมการ
46.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์	กรรมการ
47.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม	กรรมการ
48.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์	กรรมการ
49.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิระ ศรีโยธิน	กรรมการ
50.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	กรรมการ
51.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล	กรรมการ
52.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา ตันจันทร์พงศ์	กรรมการ
53.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ตีเลิศ	กรรมการ
54.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ	กรรมการ
55.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรมงคล นิมจิตต์	กรรมการ
56.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ พวงยามณี	กรรมการ
57.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา	กรรมการ
58.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพงศ์ พิระเชื้อ	กรรมการ
59.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สโรบล	กรรมการ

60.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาชว์ฤทธิ์ชัยย์ น้อมเนียน	กรรมการ
61.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสราภรณ์ หนูผล	กรรมการ
62.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จอมภักดิ์ คลังระหัด	กรรมการ
63.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร	กรรมการ
64.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรงสุดา ภู่ว่าง	กรรมการ
65.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นภนันทน์ หอมสุด	กรรมการ
66.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อริสสา สะอาดนัก	กรรมการ
67.	อาจารย์ ดร.กฤษฎา พรประภา	กรรมการ
68.	อาจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม	กรรมการ
69.	อาจารย์ ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง	กรรมการ
70.	อาจารย์ ดร.ชัชฌิพงษ์ ศิริโชตินิศากร	กรรมการ
71.	อาจารย์ ดร.ฐิติภรณ์ ยาวิไชย จารีกศิลป์	กรรมการ
72.	อาจารย์ ดร.ฐิติมา เวชพงศ์	กรรมการ
73.	อาจารย์ ดร.ดวงกมล บุญแก้วสุข	กรรมการ
74.	อาจารย์ ดร.ทิพวรรณ กำศิริมงคล	กรรมการ
75.	อาจารย์ ดร.ธีร์นวัช สุขวิสัยศิริณ	กรรมการ
76.	อาจารย์ ดร.นพดล ไทวิชัยกุล	กรรมการ
77.	อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล	กรรมการ
78.	อาจารย์ ดร.บุษริน วงศ์วิวัฒนา	กรรมการ
79.	อาจารย์ ดร.ประไพพิมพ์ สุธีวสินนันท	กรรมการ
80.	อาจารย์ ดร.ปริญญา นาคปฐม	กรรมการ
81.	อาจารย์ ดร.ปริญญา ทรุ่นโพธิ์	กรรมการ
82.	อาจารย์ ดร.พลอย สุดอ่อน	กรรมการ
83.	อาจารย์ ดร.ภฤศญา ปิยนุสรณ์	กรรมการ
84.	อาจารย์ ดร.ภวินท์ธนา เจริญบุญ	กรรมการ
85.	อาจารย์ ดร.เมษธาวิณ พลโยธี	กรรมการ
86.	อาจารย์ ดร.รักษนก โสภาศิต	กรรมการ
87.	อาจารย์ ดร.รุ่งทิพย์ จันทร์ธนะกุล	กรรมการ
88.	อาจารย์ ดร.วงศ์ลัดดา วีระไพบุลย์	กรรมการ
89.	อาจารย์ ดร.วัชระ จตุพร	กรรมการ
90.	อาจารย์ ดร.วัชระ เวชประสิทธิ์	กรรมการ
91.	อาจารย์ ดร.ศรายุทธ แสนมี	กรรมการ
92.	อาจารย์ ดร.ศิริพร เผือกผ่อง	กรรมการ
93.	อาจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ จารีกศิลป์	กรรมการ
94.	อาจารย์ ดร.สันติธร ภูริภักดี	กรรมการ
95.	อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์	กรรมการ
96.	อาจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล	กรรมการ

97. อาจารย์ ดร.อรุณี ยศบุตร	กรรมการ
98. อาจารย์ ดร.อัฐมา บุญปาลิต	กรรมการ
99. อาจารย์ ดร.มรกต กำแพงเพชร	กรรมการ
100. ดร.จิรภิญญา สันนิภางกูร	กรรมการ
101. นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม	เลขานุการ
102. นายเอกพันธ์ ทวานใจ	ผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2564

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุทธะนันท์)

คณบดีคณะวิทยาการจัดการ

สารบัญ

	หน้า
การรับรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางการขาย แบบบูรณาการ (Omni Channel) ของผู้บริโภคร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า สาขาตึกคอมพัตยา สมพงษ์ สระปัญญา.....	147
ผลกระทบและการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจส่งออกดอกกล้วยไม้ของบริษัทแห่งหนึ่ง ในจังหวัดราชบุรี จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นวฤทธิ์ ตุ่มม่วง และ สวรรยา ธรรมอภิพล.....	161
ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของพนักงานขายผลิตภัณฑ์ธนาคารเอกชนแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ขจีพรรณ กระเบากลาง.....	172
ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และพฤติกรรมการใช้บริการ แอปพลิเคชัน Grab Food ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พงศ์ธวัช เปรมจิตต์ลุดคนธ์, วนิดา สุวรรณนิพนธ์ และ ณัฐพงษ์ เตชะรัตนเสฏฐ์.....	185
แนวทางการปฏิบัติที่ดีของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสู่การแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม : การศึกษาด้วยการสร้างทฤษฎีฐานราก พงศธร ชิดวงศ์ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์.....	205
เพศของเราในเรื่องเล่าการสื่อสารการตลาด พัฒน์ บุญฤทธิ์รุ่งโรจน์.....	222
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สงศรี บุญรอด และ อุไรรัตน์ แยมชุตติ.....	234
การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กนกวรรณ จันทรวงศ์ และ นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ.....	247
กลวิธีการสร้างคุณภาพการบริการด้านภาษาอังกฤษของพนักงานบริการ กรณีศึกษาธุรกิจสวนน้ำ ในเขตอำเภอ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ณัฐธนา สัพพรัตน์รักษ์ และ ดวงกมล บุญแก้วสุข.....	263
การจัดการการเลิกสัญญาจ้างและความคิดเห็นต่อการจัดการเลิกสัญญาจ้าง	

แนวทางการปฏิบัติที่ดีของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสู่การแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้าน
หนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม : การศึกษาด้วยการสร้างทฤษฎีฐานราก

SOLVING HOUSEHOLD DEBT PROBLEM BY COMMUNITY FUND MANAGEMENT CENTER PROCESS BEST
PRACTICE OF COMMUNITY FUND MANAGEMENT CENTER FOR SOLVING HOUSEHOLD DEBT PROBLEMS
OF BANNONGYAINOON, KAMPHAENGSAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE :
A STUDY FOR CONSTRUCTING GROUNDED THEORY

พงศธร ชินวงศ์¹ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนและเพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยกระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ตัวแทนหน่วยงานราชการที่กำกับดูแลคณะกรรมการและสมาชิกของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยใช้เครื่องมือแนวคำถามแบบมีโครงสร้างและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จะนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์เนื้อหา สรุป และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาความและการสร้างทฤษฎีฐานราก

ผลการศึกษาพบว่าศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น ประสบความสำเร็จในการใช้กระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนผ่านกองทุนชุมชนซึ่งเป็นสมาชิก 4 กองทุน การดำเนินงาน 3 ปี สมาชิกจำนวน 49 ราย สามารถปลดหนี้ได้สำเร็จจำนวน 3 ราย ส่วนอีก 46 รายที่เหลือลดหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ในสัญญาเงินกู้ฉบับใหม่ ส่วนแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินคือ 1) การร่วมกันสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง จัดตั้งสวัสดิการชุมชน 2) คัดเลือกคณะกรรมการและลูกหนี้ที่มีคุณภาพมารวมกลุ่มขึ้นใหม่ 3) ปลุกฝังแนวความคิดการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการออมเงิน 4) การวางแผนการปลดหนี้ให้กับสมาชิก และ 5) การสร้างบรรทัดฐานที่ดี เช่น การเอื้อเฟื้อ การมีปณิธานที่ดีในการปลดหนี้ ให้เกิดในสังคมของชุมชนและในกลุ่มสมาชิกกองทุนชุมชน

คำสำคัญ : ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน, แนวทางการปฏิบัติที่ดี, หนี้สินภาคครัวเรือน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Abstract

This research aims to study 1) situation of Household Debt Management 2) study and analyze best practices in solving household debt problems of Bannongyainoon, Kamphaengsaen district, Nakhon Pathom province by community fund management center process to grounded theory. Collect information by participatory observation, in-depth interviews and focus group. The main informants are government agency and committees and members of Bannongyainoon community fund management, 15 people. Apply structured questionnaire tools and participatory observations for collect information. Apply triangulation for check the validity of the qualitative data. Analyze, summaries and present study results in the form of descriptions and grounded theory.

The results showed that Bannongyainoon community fund management can solve household debt problem by by community fund management center process which are four fund members. In operation for 3 years, 3 members get off debt and 46 members make payments on time. Best practices for solve debt problems are: 1) Build strong community and establish community welfare. 2) Select qualified committees and debtors to form a new group. 3) Cultivate the concept of sufficiency economy and saving money. 4) Planning for debt discharge for members. And 5) Establish good norms such as generosity and the intention to get out of debt. To be born in community and fund members community.

Keywords: COMMUNITY FUND MANAGEMENT CENTER, BEST PRACTICE, HOUSEHOLD DEBT

1. บทนำ

ประเทศไทยกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศเพื่อให้เป็นประเทศที่ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) ขึ้นในปี พุทธศักราช 2561 เพื่อเป็นแนวทางดำเนินกิจการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามทิศทางการพัฒนา 6 ด้าน มีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ และตัวชี้วัดกำกับไว้ในทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้เกิดการประเมินผลอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561: 1-9) นอกจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัจจุบันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มีผลบังคับใช้คือ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564 เนื้อหาสำคัญของแผนฯ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ในส่วนของรัฐบาล ได้ดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วนที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภาตามคำสัญญาที่ได้หาเสียงไว้ และการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ ลดหนี้สินภาคครัวเรือน 3 ส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลคือ 1. กองทุนหมู่บ้าน 2. กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และ 3. หนี้สินนอกระบบปราบปรามแก๊ง "ฉ้อโกงออนไลน์" (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561) ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ จากการรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยพบว่าหนี้สินภาคครัวเรือนปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นจากไตรมาส 2

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ถึง 502,502 ล้านบาท ประกอบกับวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการใช้คืนหนี้ (โสมรัตน์ จันทรัตน์ และคณะ, 2563)

กรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานราชการที่มีภารกิจส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ ได้มีโครงการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชนขึ้นทุกอำเภอทั่วประเทศไทย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนในระดับหมู่บ้านและชุมชน (กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน, 2559: 32) ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น จัดตั้งตามโครงการฯ ในปี พ.ศ. 2560 ปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว 3 ปี แก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยการจัดการกองทุนในชุมชนด้วยตนเอง สมาชิกปลดหนี้ได้จำนวน 3 ราย ส่งชำระหนี้ตามกำหนดสัญญาใหม่จำนวน 213,326 บาท ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงศึกษาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จ นำเสนอต่อผู้สนใจในการนำไปปรับใช้แก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือนกับกองทุนชุมชนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการณ์การจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน บ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยกระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนา ที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมขับเคลื่อน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และ สังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้การเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมี ความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

นิชชา โมราถบและคณะ (2561) กล่าวว่า สวัสดิการชุมชนหมายถึงพลังขับเคลื่อนในการปฏิรูประบบสวัสดิการพื้นฐานของสังคมไทยที่ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล การดูแลซึ่งกันและกันในลักษณะการร่วมทุกข์ร่วมสุขบนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2561) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน รวมไปถึงทุกกิจกรรมที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ธนาคารกสิกรไทย (2558) กำหนดหลักการปล่อยสินเชื่อตามหลัก 5C ดังนี้ (1) อุปนิสัยการใช้เงิน (CHARACTER) (2) เงินทุน (CAPITAL) ผู้กู้ต้องมีเงินทุนส่วนตัวด้วย (3) ความสามารถในการชำระหนี้ (CAPACITY) (4) มีหลักประกัน (COLLATERALS) (5) วางเงื่อนไขให้ปฏิบัติตาม (CONDITION) สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติ (ม.ป.พ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินกู้ ดังนี้ (1) ประวัติและความชำนาญในการประกอบอาชีพ (2) หลักประกัน (3) ความสามารถในการชำระหนี้ (4) เงินทุน (5) ความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุน

กรมการพัฒนาชุมชน (2560) ได้กำหนดกระบวนการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 ครั้วเรือน 1 สัญญาไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) สำรวจและจัดทำฐานข้อมูล (2) วิเคราะห์ข้อมูล/จัดประเภทลูกหนี้ (3) หากกองทุนรับผิดชอบ (4) บริหารจัดการหนี้ (5) สนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย (6) ติดตามการดำเนินงาน ดำเนินงานให้สำเร็จผ่านกระบวนการของรัชฎาภรณ์ บุตรคำโชติ (2560) 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ (2) การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูล (3) การวิเคราะห์ข้อมูล (4) การบริหารจัดการหนี้ (5) การสนับสนุนอาชีพแก่ครัวเรือนเป้าหมายและการติดตามรายงานผล

ยศ บริสุทธิ์ (2558) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่าหมายถึง การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากร โดยมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีกรอบบรรทัดฐาน ระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2553) ที่กล่าวว่า ชุมชนหมายถึงกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันด้วยความสนใจ ผลประโยชน์หรือความเชื่อ และเมื่อชุมชนเกิดขึ้นแล้วมีกฎระบุมิ ทรัพย์อุบลรัตน์ (2558) กล่าวว่าต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนยังคงอยู่ คนในชุมชนมีความสุข และดึงดูดประชากรเข้ามาเพิ่มเติม ตามหลักการพัฒนาชุมชน 3 หลักการ คือ (1) หลักการค้นหาผู้นำที่มีคุณสมบัติที่เพียบพร้อมและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (2) หลักการประสานงาน สร้างความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดแรงงาน งบประมาณ ทรัพยากร และ (3) หลักการบูรณาการ เป็นการผสมผสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชน ให้เป็นเอกภาพ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2558) กล่าวว่าองค์กรชุมชนหมายถึง กลุ่มคนที่มีระบบการจัดการที่สมาชิกของชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการร่วมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ พัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม หรือพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่ม โดยสามารถพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของชุมชนและคนในสังคมตามขั้นตอนของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540) 4 ขั้นตอนคือ 1) วิเคราะห์ชุมชน นำข้อมูลไปแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม 2) สร้างการพึ่งพาตนเองและการมีส่วนร่วม 3) ขยายกิจกรรมและแนวคิด 4) แสวงหาความร่วมมือ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.1.1 ประชากร (Population) คือเจ้าหน้าที่ผู้กำกับดูแล คณะกรรมการและสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น ม.3 ตำบลกระต๊อบ อำเภอคำพ่วงแสน จังหวัดนครปฐม โดยในการศึกษาครั้งนี้จะคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากประชากรทั้งหมดมาศึกษา

4.1.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) คือเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้กำกับดูแลศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น คณะกรรมการศูนย์ฯ จำนวน 3 คน สมาชิกศูนย์ฯ 5 คน และลูกหนี้กองทุนในชุมชนที่ยังไม่เป็นสมาชิกศูนย์ จำนวน 5 คน

4.2 เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากวิทยานิพนธ์งานวิจัย เอกสาร วารสาร บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มและ

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัย สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพและ
แนวคำถามแบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

4.3 การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยเอกสาร วารสาร บทความ
ที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต
แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถอดบทสนทนาแบบคำต่อคำแล้วใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำ
ข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกันจากหลายแหล่ง มาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ได้ข้อมูล ที่มีความน่าเชื่อถือสูง โดยผู้วิจัย
ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบหลายทาง หรือแบบสามเส้า (Triangulation) คือการตรวจสอบหาความ
น่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากหลายแหล่งมาเปรียบเทียบกัน

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 สภาพการณ์การจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

จากการวิจัยพบว่าศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นจัดตั้งขึ้นจากการสนับสนุนของสำนักงาน
พัฒนาชุมชนอำเภอกำแพงแสนเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2560 มีกองทุนสมาชิกจำนวน 4 กองทุน ได้แก่ 1) กองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านหนองยายนุ่น 2) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองยายนุ่น 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
4) กองทุนมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจจาก ธกส. ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน 8,164,554 บาท และสมาชิก จำนวน 49 ราย
มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน จากคณะกรรมการกองทุนสมาชิกครบทั้ง 4 กองทุน นายณรงค์ชาญ รอดตอนไพร
เป็นประธานศูนย์ฯ ดำเนินการบริหารสัญญาเงินกู้ของสมาชิกให้เหลือเพียง 1 ครัวเรือน 1 สัญญา จัดหาเงินทุนคงเหลือ
ของกองทุนสมาชิกและบริหารจัดการให้กองทุนสมาชิกรับเป็นเจ้าของหนี้ในสัญญาฉบับใหม่ กับตัวแทนครัวเรือนเพียงคน
เดียวในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี ส่วนระยะเวลาการชำระขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ

สมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชน มีเงื่อนไขการสมัครเป็นสมาชิก 5 ข้อ ได้รับสิทธิประโยชน์จำนวน 4 ข้อ
ผลการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นตั้งแต่ปี 2561 จนถึง 2563 สามารถดำเนินการบริหาร
สัญญาให้กับสมาชิกได้จำนวน 49 ราย เป็นเงินรวม 1,998,360 บาท สมาชิกสามารถปลดหนี้ได้จำนวน 3 ราย จำนวนเงิน
74,500 บาท และสมาชิกทุกรายใช้หนี้ตามกำหนดในสัญญาฉบับใหม่อย่างตรงเวลาจนในปัจจุบันสามารถปลดหนี้ให้สมาชิก
ไปได้ จำนวนเงิน 213,326 บาท

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางการแก้ไขมี 4 ประการ ประกอบด้วย

1) ปัญหาการจัดหาสมาชิกในปีแรกของการดำเนินงาน คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนแก้ปัญหา
โดยการใช้ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการจากกองทุนสมาชิกฯ ที่เป็นลูกหนี้ และมีสัญญาเงินกู้มากกว่า
1 สัญญา จำนวน 15 ราย เข้าเป็นสมาชิกในปีแรก เพื่อเป็นตัวอย่างและทดลองแนวทางให้ประสบความสำเร็จ

2) ปัญหาด้านกฎ ระเบียบ ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงและเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน แก้ปัญหาโดยการ
ร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนดกฎ ระเบียบของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยาย
นุ่น ให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการสามารถดำเนินงานได้อย่างสะดวก คล่องตัว และไม่ผิดระเบียบการ
ดำเนินงานที่กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดไว้

3) ปัญหาการจัดการจำนวนสมาชิกใหม่ในแต่ละปีงบประมาณ แก้ปัญหาโดยการประชุมร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชน เพื่อกำหนดยอดสมาชิกที่ไม่ส่งผลกระทบต่อยอดเงินหมุนเวียน คงเหลือและไม่ผิดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ

4) ปัญหารายรับของกองทุนสมาชิกลดลง แก้ปัญหาโดยการประชุมสร้างความเข้าใจคณะกรรมการ เนื่องจากการบริหารสัญญาฉบับใหม่ใช้เงินทุนคงเหลือของกองทุนชุมชน ซึ่งหากเก็บรักษาผ่านธนาคารจะได้รับดอกเบี้ย น้อยกว่า ซึ่งได้เพียง อัตราร้อยละ 0.25 บาทต่อปี

5.2 แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

5.2.1 การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและสวัสดิการชุมชน

หมู่บ้านหนองยายนุ่นเป็นชุมชนเข้มแข็งที่ชาวบ้านในชุมชนประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ มีรายรับจากอาชีพหลักและอาชีพเสริมที่สามารถหาได้ในชุมชน ประชากรส่วนมากอาศัยอยู่ในชุมชน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่ชุมชนเข้มแข็งส่งผลให้ชาวบ้านมีความเข้มแข็ง และเมื่อชาวบ้านมีความเข้มแข็งจะส่งผลต่อสถานะทางการเงินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้คืนเงินกู้ของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนด้วย หมู่บ้านหนองยายนุ่น มีแนวทางการสร้างชุมชนเข้มแข็ง 5 ประการ ดังนี้ (1) การคัดเลือกผู้นำชุมชนที่เป็นคนดี มีภาวะผู้นำ มีความสามารถและจิตสาธารณะ (2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน/ชุมชน (3) การส่งต่อข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนา (4) การใช้กระบวนการทางสังคมหล่อหลอมสมาชิกใหม่ให้มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่เกื้อกูลกันในหมู่บ้าน/ชุมชน (5) การส่งเสริมการใช้แรงงานท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ และการจัดงานในหมู่บ้าน

หมู่บ้านหนองยายนุ่นได้จัดตั้งสวัสดิการชุมชนขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน และเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง โดยจะมีการกำหนดระเบียบกองทุนในชุมชน หักเงินรายได้ส่วนหนึ่งเป็นเงินกองกลางของหมู่บ้านเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและเพื่อสร้างสวัสดิการชุมชน ได้แก่ (1) การช่วยเหลืองานพิธี เช่น พวงหรีดงานศพ เงินช่วยเหลืองานมงคลสมรส (2) ตู้น้ำดื่มราคาถูก 5 ลิตร 1 บาท (3) การช่วยเหลือในกรณีคลอดบุตร (4) การช่วยเหลือในกรณีพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล (5) สิ่งของสนับสนุน ผู้พิการ เช่น รถเข็น (6) สิ่งของ อุปกรณ์ของหมู่บ้านให้เช่าในราคาถูก เช่น โต๊ะ เต้นท์ แก้ว (7) วัสดุดิบในการประกอบอาชีพราคาถูก เช่น ลูกหมู ลูกไก่ อาหารสัตว์

5.2.2 แนวทางการปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นมีแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จ 7 ประการ ดังนี้

1) การกำหนดแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน หากมีการกำหนดแผนอย่างชัดเจนจะทราบว่าจะทราบว่าจะทำอะไรในช่วงเวลาใดต้องปฏิบัติบ้าง ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดเวลา แต่หากมีแนวทางการดำเนินงานหรือแนวทางการพัฒนาใหม่นอกเหนือจากแผนงานก็สามารถปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปได้

2) การประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหน้าของการดำเนินงานตามแผนการ นำเสนอแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ และปัญหาอุปสรรคที่พบจากการดำเนินงาน และเมื่อข้อมูลเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการจะทำการระดมความคิดเห็นแก้ไขปัญหาที่ทันทีเพื่อไม่ให้เกิดปัญหามากขึ้น

3) การรักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เพื่อควบคุมคนจำนวนมากให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบ และสามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างต่อเนื่อง ป้องกันพฤติกรรมลอกเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ดี และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกว่าจะไม่เกิดเงื่อนไขที่นอกเหนือจากข้อตกลงตามกฎ ระเบียบ ที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น

4) การพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ นำความรู้ที่ได้มาแก้ไขปัญหานี้สินหรือปัญหาที่ส่งผลต่อการใช้คืนหนี้ของสมาชิก และเสนอแนวคิดใหม่เข้าในที่ประชุม ปรับปรุงแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและหมู่บ้านหนองยายนุ่น

5) การประสานงานหน่วยงานภายนอก เพื่อแสวงหางบประมาณ ความรู้ การสนับสนุนต่าง ๆ จากหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน

6) การสร้างการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างกองทุนสมาชิกอย่างมีเอกภาพ

7) บริหารงานอย่างโปร่งใส เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ภาพลักษณ์ที่ดีส่งผลต่อความเชื่อมั่นภายใน คือ สมาชิกมีความไว้วางใจ ส่วนความเชื่อมั่นภายนอกจะเป็นการดึงดูดหน่วยงานต่าง ๆ ให้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงาน หรือมาศึกษาดูงาน

5.2.3 แนวทางการปฏิบัติที่ดีของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

สมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นมีแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อนำไปสู่การลด/ปลดหนี้ จำนวน 6 ข้อ ดังนี้ (1) ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) ออมเงินอย่างสม่ำเสมอ (3) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข (4) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (5) ตั้งปณิธานในการปลดหนี้ (6) มีการวางแผนการปลดหนี้

5.2.4 แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการคัดเลือกลูกหนี้รายใหม่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นมีหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกสมาชิก 6 ประการ ดังนี้ (1) สมาชิกที่มีสัญญากับกองทุนสมาชิกตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป หรือครัวเรือนที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นหนี้กับกองทุนสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (2) ลูกหนี้ที่มียอดหนี้อยู่ในวงเงินที่ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสามารถบริหารจัดการรวมสัญญาได้และเป็นลูกหนี้ที่มีวินัยการชำระหนี้ที่ดี มีแนวโน้มที่จะลด/ปลดหนี้ได้ (3) คัดเลือกสมาชิกที่มีความสมัครใจต่อเงื่อนไขในสัญญากู้ยืมเงินฉบับใหม่และกฎของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน (4) มีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างสม่ำเสมอ (5) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นได้ (6) มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

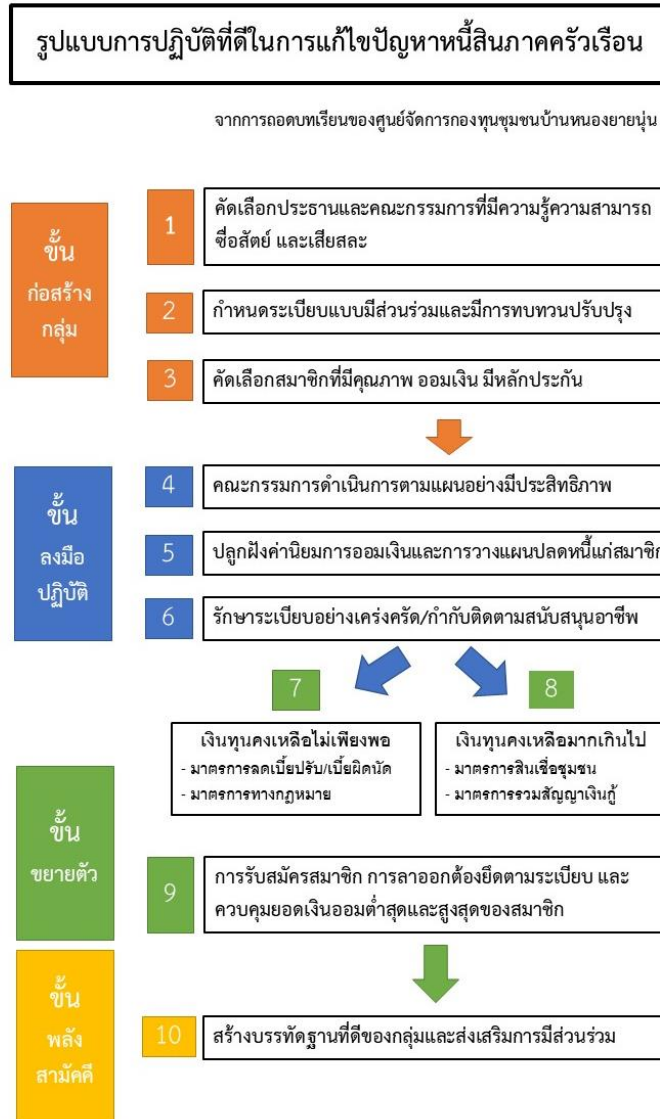
5.2.5 แนวทางการคัดเลือกลูกหนี้และการบริหารงานของกองทุนสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

การพิจารณาลูกหนี้รายใหม่ที่เข้ามาขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน มีหลักเกณฑ์ 4 ประการ ดังนี้ (1) เป็นบุคคลที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองยายนุ่น (2) เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองยายนุ่น และส่งเงินออมอย่างสม่ำเสมอมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน (3) มีหลักประกัน โดยลูกหนี้รายใหม่สามารถเลือกให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ที่ส่งเงินออมอย่างสม่ำเสมอมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนจำนวน 3 ราย หรือใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าใกล้เคียงกับยอดเงินกู้มาค้ำประกันในวันทำสัญญา (4) วิเคราะห์ยอดหนี้ที่ลูกหนี้ขอกู้กับความเป็นไปได้ในการใช้คืนหนี้

5.3 รูปแบบการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน

ผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมมาผนวกรวมข้อมูลทฤษฎีที่ได้ศึกษาก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูลปฐมภูมิสร้างเป็นรูปแบบการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน ซึ่งสรุปได้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. มีกระบวนการคัดเลือกประธานและคณะกรรมการที่มีคุณสมบัติที่ดีต่อการบริหารงานกองทุนชุมชน
2. กำหนดระเบียบโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทของกองทุนชุมชนและสมาชิก และกำหนดระยะเวลาการปรับปรุงแก้ไขระเบียบในอนาคตอย่างชัดเจน
3. การคัดเลือกสมาชิกต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อคัดเลือกแต่สมาชิกที่ดี สามารถรักษาระเบียบ และไม่ก่อปัญหาหนี้เสียให้กับชุมชน
4. คณะกรรมการต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์สุจริต รักษากฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และที่สำคัญต้องมีความเสียสละ
5. การปลูกฝังค่านิยมการออมเงินและการวางแผนการใช้คินหนี้
6. การรักษาระเบียบอย่างเคร่งครัด
7. การดำเนินงานหากมีเงินทุนคงเหลือไม่เพียงพอต่อการบริหารงานและการปล่อยกู้ ให้ดำเนินการทางกฎหมายกับลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระ และการระดมทุนเงินออมจากสมาชิกเพื่อนำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน
8. การดำเนินงานหากมีเงินทุนคงเหลือมากเกินไป ยอดเงินกู้้น้อย ดอกเบี้ยเงินกู้ที่เป็นรายรับของกองทุนไม่เพียงพอต่อรายจ่ายปันผล แก้ปัญหาโดยการออกมาตรการปล่อยเงินคงเหลือเป็นสินเชื่อชุมชน หรือการรับเป็นเจ้าของภาพรวมสัญญาฉบับใหม่ตามแนวทางของศูนย์จัดการกองทุนชุมชน
9. ควบคุมการรับสมัครและการลาออกของสมาชิกให้อยู่ภายในระเบียบที่กำหนดไว้ สมาชิกรายใดย้ายออกจากชุมชนต้องถอนตัว และกำหนดยอดเงินฝากสูงสุดเพื่อป้องกันสมาชิกนำเงินจำนวนมากมาฝากเพื่อต้องการเงินปันผลจำนวนมาก หากไม่ควบคุมกองทุนชุมชนจะไม่มีระเบียบและไม่สามารถหารายได้มาจ่ายเงินปันผลให้สมาชิกได้
10. คณะกรรมการและสมาชิกต้องสร้างบรรทัดฐานทางสังคมของกองทุนชุมชนตนเอง รักษาสภาพของกองทุนชุมชนให้มีมาตรฐาน สร้างองค์ความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกให้มากที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาองค์ความรู้สูญหายเมื่อมีการถ่ายโอนอำนาจ

ภาพ 1 รูปแบบการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน

ข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการศึกษา ข้อสรุปมีดังนี้

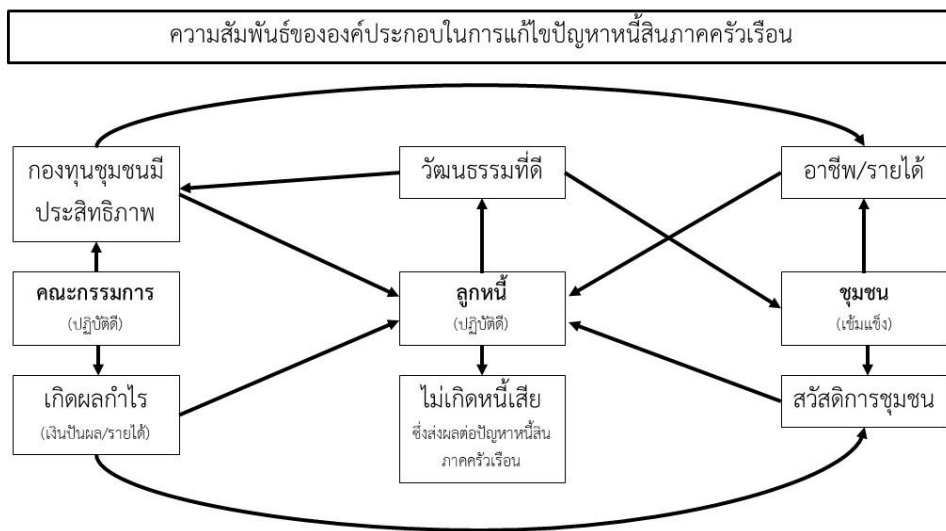
1. ด้านชุมชน เมื่อทุกภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องชุมชน สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชน มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถจัดการปัญหาภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชน และเพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง จะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพของลูกหนี้ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน อีกทั้งหากประสบปัญหา สวัสดิการชุมชนและการช่วยเหลือจากคนในชุมชนจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยเหลือให้ยังสามารถประคองการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพหารายได้ให้ยังคงอยู่ได้

2. ด้านคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการกองทุนชุมชนมีแนวทางการปฏิบัติที่ดีทั้งด้านคุณธรรมและด้านการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้คณะกรรมการได้รับความศรัทธาและได้รับความไว้วางใจ ลูกหนี้กองทุนชุมชนจะปฏิบัติตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดไว้ และทำให้กองทุนชุมชน มีภาพลักษณ์ที่ดี

เป็นแหล่งเงินทุนในระบบตามกฎหมาย ไม่เกิดภาวะหนี้เสียหรือหากเกิดคณะกรรมการจะสามารถแก้ไขปัญหาภาวะหนี้เสียได้โดยราบรื่น และคืนผลกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้ไปจัดตั้งเป็นสวัสดิการชุมชนหรือเป็นกองทุนในการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

3. ด้านลูกหนี้ของกองทุนชุมชน เมื่อลูกหนี้ของกองทุนชุมชนมีการวางแผนทางการเงินการปฏิบัติที่ดีของตนเองโดยสร้างวินัยทางการเงินร่วมกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของกลุ่ม จะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการการเงินภายในครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการลดหนี้ตามสัญญาเงินกู้จนปลดหนี้ได้ในที่สุด และเกิดแรงบันดาลใจให้ตนเองปลดหนี้ได้เช่นกัน ป้องกันปัจจัยที่ส่งผลให้ลูกหนี้ค้างชำระ ป้องกันการเกิดปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนในชุมชน

4. ในภาพรวม หากทุกองค์ประกอบของการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนร่วมกันดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่ดีของตนเองอย่างเป็นเอกภาพจะเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานที่ดีในการบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของคนในชุมชน ไม่เกิดการปฏิบัติไม่ดีที่เป็นความแปลกแยก เกิดเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนอย่างเป็นรูปธรรม

6. อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สภาพการณ์การจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

สภาพการณ์ของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นดำเนินการโดยใช้เงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนสมาชิกจำนวน 8,164,554 บาท มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน นายณรงค์ชาญ รอดดอนไพร เป็นประธานศูนย์ฯ กำหนดเงื่อนไขลูกหนี้กองทุนชุมชนที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกไว้ 5 ข้อ กำหนดสิทธิประโยชน์ให้กับสมาชิกจำนวน 4 ข้อ การดำเนินงาน 3 ปี สามารถดำเนินการบริหารสัญญาให้กับสมาชิกได้จำนวน 49 ราย เป็นเงินรวม 1,998,360 บาท มีสมาชิกปลดหนี้ได้จำนวน 3 ราย จำนวนเงิน 74,500 บาท และสามารถลดหนี้ให้สมาชิกไปได้ จำนวนเงิน 213,326 บาท มีปัญหาอุปสรรคจำนวน 4 ข้อ และสามารถวางแผนแนวทางแก้ไขได้ประสบความสำเร็จแล้ว

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนของยศ บริสุทธิ์ (2558) ที่กล่าวว่าชุมชนหมายถึง การอยู่ร่วมกันในหน่วยพื้นที่เดียวกันของประชากรสมาชิก มีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน มีกรอบบรรทัดฐานหรือระเบียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกัน และเสรี พงศ์พิศ (2553: 81-82) ที่กล่าวว่า การรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน จาก ความสัมพันธ์และเครือข่ายทางสังคมของสมาชิก การสื่อสาร การไปมาหาสู่

ผลการศึกษาสอดคล้องกับการบริหารจัดการหนี้โดยกระบวนการ 1 คริวเรือน 1 สัญญา ของกรมการพัฒนาชุมชน (2560) ที่กำหนดแนวทางการบริหารจัดการหนี้ผ่านศูนย์จัดการกองทุนชุมชนและการส่งเสริมของคณะกรรมการศูนย์ บริหารสัญญาของลูกหนี้ที่มีอยู่กับกองทุนชุมชนมากกว่า 2 สัญญาขึ้นไปให้เหลือเพียง 1 สัญญาต่อ 1 คริวเรือน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธัญญาภรณ์ บุตรคำโชติ (2560) ที่กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนสามารถบริหารจัดการหนี้ไปสู่ 1 คริวเรือน 1 สัญญา มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความรู้ความเข้าใจ (2) การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูล (3) การวิเคราะห์ข้อมูล (4) การบริหารจัดการหนี้ (5) การสนับสนุนอาชีพแก่ครัวเรือน เป้าหมายและการติดตามรายงานผล

ผลการศึกษาสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชนของณัฐรุจ ทรัพย์อุปลัมภ์ (2558: 131-133) ที่กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และหลักการค้นหาและพัฒนาผู้นำ เพราะผู้นำจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

ผู้วิจัยมีความเห็นในงานวิจัยคือ การดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชนถือได้ว่าเป็นการจัดตั้งชุมชนขึ้นมาใหม่ มีประชากรที่ชัดเจนจากการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจในการลด/ปลดหนี้โดยใช้กระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชน การแก้ปัญหาที่มีกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน ใช้หลักการมีส่วนร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา และแก้ไขปัญหาตามสาเหตุ แต่มีประเด็นสำคัญคือปัจจัยสนับสนุนจากหน่วยงานราชการภายนอก ที่มีความเข้าใจ ยืดหยุ่นในการทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

ส่วนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น อำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น มีการวางแผนทางปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน ให้กับประชาชนครอบคลุมทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ถอดบทเรียนความสำเร็จของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น จำแนกออกเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี 5 หัวข้อ ดังนี้

1. แนวทางปฏิบัติของชุมชนบ้านหนองยายนุ่น

หมู่บ้านหนองยายนุ่น หมู่ 3 ตำบลกระตี่ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีแนวทางการปฏิบัติของชุมชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน จำนวน 2 หัวข้อสำคัญ คือ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง และการจัดตั้งสวัสดิการชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 สร้างชุมชนเข้มแข็ง ตามแนวทาง 5 ข้อ คือ 1) คัดเลือกผู้นำชุมชนที่เป็นคนดี มีความสามารถ 2) ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่บ้าน/ชุมชน 3) การส่งต่อข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนา 4) ใช้กระบวนการทางสังคมหล่อหลอมสมาชิก และ 5) ส่งเสริมการใช้แรงงานท้องถิ่น

1.2 จัดตั้งสวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมกับการดำเนินชีวิตของชุมชน ตั้งแต่ เกิด เจ็บป่วย ชราภาพ ไปจนถึงเสียชีวิต โดยการนำรายได้จากดอกเบี้ยของกองทุนชุมชนมาจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อตอบแทนสมาชิก

ผลการวิจัยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในเรื่องของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และ สังคมให้นานที่สุด และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) ที่กล่าวว่า เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการชุมชนของนิชชา โมราถบและคณะ (2561) ที่กล่าวว่า สวัสดิการชุมชนว่าเป็นพลังขับเคลื่อนในการปฏิรูประบบสวัสดิการพื้นฐานของสังคมไทย ส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล การดูแลซึ่งกันและกัน และยังเป็นการสร้างสรรค์ระบบประกันความมั่นคงของชีวิตของชุมชนท้องถิ่น สร้างความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นและสังคม พี่พู่ชุมชนท้องถิ่นให้อยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดสวัสดิการชุมชนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2561: 4) ที่กล่าวว่า สวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน รวมไปถึงทุกกิจกรรมที่ส่งผลให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย สร้างรายได้ลดภาระรายจ่ายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

2. แนวทางการปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น มีการวางแผนทางการปฏิบัติไว้ 7 ข้อ คือ 1) มีการวางแผนดำเนินงาน 2) จัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ 3) รักษากฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด 4) พัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ 5) ประสานงานหน่วยงานภายนอก 6) สร้างการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างกองทุนสมาชิกอย่างมีเอกภาพ 7) บริหารงานอย่างโปร่งใส

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนของณัฐรุจิ ทรัพย์อุปลัมภ์ (2558: 131-133) ที่กล่าวว่า เมื่อชุมชนเกิดขึ้นแล้วต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนยังสามารถคงอยู่ คนในชุมชนมีความสุข และดึงดูดประชากรเข้ามาในชุมชนเพิ่มเติม โดยสอดคล้องกับหลักการพัฒนาชุมชน 3 หลักการ คือ 1) หลักการค้นหาและพัฒนาผู้นำ โดยผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติที่เพียบพร้อมและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 2) หลักการประสานงาน เป็นการสร้างความร่วมมือเกิดประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อน ประหยัดแรงงาน งบประมาณ ทรัพยากร และ 3) หลักการบูรณาการ เป็นการผสมผสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชน ให้เป็นเอกภาพ

3. แนวทางการปฏิบัติที่ดีของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น มีจำนวน 6 ข้อ คือ 1) ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ออมเงินอย่างสม่ำเสมอ 3) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข 4) สร้างวัฒนธรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5) ตั้งปณิธานในการปลดหนี้ และ 6) มีการวางแผนการปลดหนี้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนของกรมการพัฒนาชุมชน (2560) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนรายใหม่ ต้องผ่านการอบรมตามเนื้อหาที่กำหนด ดังนี้ 1) ศาสตร์พระราชากับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต 2) การเชื่อมโยงและสร้างโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (3) การสร้างวินัยทางการเงิน 4) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 5) การส่งเสริมการออม 6) การวิเคราะห์/วางแผนการใช้จ่ายทางการเงิน 7) การปรับพฤติกรรมทางการเงิน 8) การส่งเสริมการบริหารจัดการหนี้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Achille Jean Jaza Folefack และ Josephine Sandrine Mahbou Tegua (2016) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้โดยการชำระเงินตามสัญญาในสถาบันการเงินระดับจุลภาคทางตอนเหนือของประเทศแคเมอรูน พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการชำระหนี้สินภาคครัวเรือนตามเวลา 6 ปัจจัยคือ จำนวนคนในครัวเรือนน้อย รายได้สูง มีการลดค่าใช้จ่าย มีการจัดการสินเชื่อ เป็นคนโสด และคนกู้เงินไปทำฟาร์ม

4. แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการคัดเลือกลูกหนี้รายใหม่เข้าเป็นสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์จำนวน 6 ข้อ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลลูกหนี้ในกองทุนสมาชิก เพื่อค้นหาสมาชิกที่มีสัญญากับกองทุนสมาชิกตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป 2) จัดประเภทลูกหนี้ 3) คัดเลือกสมาชิกที่มีความสมัครใจ 4) มีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างสม่ำเสมอ 5) สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นได้ 6) มีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวทางการคัดเลือกสมาชิกของกรมการพัฒนาชุมชน (2560) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกสมาชิก ที่คณะกรรมการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนต้องดำเนินการเป็นกระบวนการ ดังนี้ 1) สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลลูกหนี้ 2) วิเคราะห์ข้อมูลและจัดประเภทลูกหนี้ 3) จัดหากองทุนรับผิดชอบ 4) การบริหารจัดการหนี้ และ 5) การสนับสนุนครัวเรือนเป้าหมาย

5. แนวทางการคัดเลือกลูกหนี้และการบริหารงานของกองทุนสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น ได้กำหนดเป็นหลักเกณฑ์จำนวน 4 ข้อ ดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในบ้านหนองยายนุ่น หมู่ 3 ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 2) เป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองยายนุ่น และส่งเงินออมอย่างสม่ำเสมอมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน 3) มีหลักประกัน (ผู้ค้ำประกัน, ทรัพย์สิน) และ 4) วิเคราะห์ยอดหนี้ที่ลูกหนี้ขอกู้กับความเป็นไปได้ในการใช้คืนหนี้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับหลักการบริหารสินเชื่อของธนาคารกสิกรไทย (2558) ที่กำหนดหลักในการพิจารณาการปล่อยสินเชื่อตาม หลักเกณฑ์ 5 ข้อที่ธนาคารให้ความสำคัญ หรือหลัก 5C ดังนี้ 1) อุปนิสัยของลูกค้ำ (CHARACTER) เพราะนิสัยสะท้อนถึงความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจ และพฤติกรรมด้านการเงิน 2) เงินทุน (CAPITAL) ผู้กู้ต้องมีเงินทุนส่วนตัวมาลงทุนด้วยหรือมีกำไรสะสมมาจากการประกอบธุรกิจมาลงทุน 3) ความสามารถในการชำระหนี้ (CAPACITY) พิจารณาว่าธุรกิจมีความสามารถในการชำระหนี้คืนแก่ธนาคารจากรายได้ของธุรกิจหลังหักค่าใช้จ่ายแล้วต้องเหลือเพียงพอชำระหนี้ทั้งหมดในแต่ละเดือน 4) หลักประกัน (COLLATERALS) หลักประกันที่ดีที่สุดสำหรับการขอสินเชื่อคือ สถานประกอบการ รonglma คือ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง หรือเครื่องจักร 5) เงื่อนไข (CONDITION) คือ เงื่อนไขในการใช้วงเงินที่ธนาคารกำหนดขึ้นสำหรับผู้กู้แต่ละรายให้ปฏิบัติตาม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การบริหารความเสี่ยงของสินเชื่อชุมชนของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ม.ป.พ.: 25-29) ในข้อ 3) การพิจารณาโครงการและอนุมัติเงินกู้ยืมนั้น เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในหนี้ค้ำชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอาจพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้ (1) ประวัติ (อุปนิสัย/ความน่าเชื่อถือ ฯลฯ) ความชำนาญในการประกอบอาชีพ (2) หลักประกัน (3) ความสามารถในการชำระหนี้ (4) เงินทุนของผู้กู้ (5) เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้/ความเสี่ยงที่เกิดจากการลงทุน

ผู้วิจัยมีความเห็นในงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน หมู่บ้านหนองยายนุ่น ตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม การปฏิบัติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน ไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการ สมาชิก หรือลูกหนี้กองทุนชุมชนที่ยังไม่ได้เข้าเป็นสมาชิก แนวทางปฏิบัติส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางปฏิบัติทั่วไปที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกองทุนชุมชนต้องปฏิบัติตาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล

และพบว่าสิ่งที่หมู่บ้านหนองยายนุ่นและศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่นมีข้อแตกต่างจากหลักเกณฑ์ปฏิบัติทั่วไป คือ การคัดเลือกผู้นำที่เป็นคนดี มีความสามารถ และการสร้างวัฒนธรรมการเป็นหนี้ที่ดีของคนในชุมชนนี้ ที่ทุกคนต้องออมเงินอย่างสม่ำเสมอ และการปลูกฝังให้ทุกคนมีภูมิจากเงินในการปลดหนี้ตั้งแต่ได้รับเงินกู้ ซึ่งในส่วนนี้เองที่ส่งผลให้บ้านหนองยายนุ่น ไม่ประสบปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น

ส่วนที่ 3 รูปแบบการปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สภาพการณ์ และแนวทางการปฏิบัติที่ดีของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนบ้านหนองยายนุ่น ทำให้สร้างรูปแบบการปฏิบัติที่ดีของกองทุนชุมชนที่จะแก้ปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนและส่งเสริมการดำเนินงานของกองทุนชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นที่พึ่งในเรื่องของเงินทุนให้กับคนในชุมชนได้ โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน 10 กระบวนการ ดังนี้

- 1) ขั้นก่อสร้างกลุ่ม ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการที่ดี การกำหนดกฎ ระเบียบให้ดี โดยอาศัยการมีส่วนร่วม และการกำหนดเกณฑ์การกู้เงินของสมาชิก
- 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ คณะกรรมการมีการวางแผนและดำเนินการตามอย่างมีประสิทธิภาพ ปลูกฝังค่านิยมการออมเงินและการวางแผนปลดหนี้ให้สมาชิก และรักษากฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด
- 3) ขั้นขยายตัว ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การบริหารเมื่อเงินทุนหมุนเวียนน้อย การบริหารเมื่อเงินทุนหมุนเวียนมากเกินไป และการควบคุมสมาชิก
- 4) ขั้นพลังสามัคคี ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การสร้างบรรทัดฐานที่ดีและการมีส่วนร่วมของคนในกลุ่ม ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540: 19) ที่กำหนดขั้นตอนการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นก่อสร้างกลุ่ม วิเคราะห์ชุมชนจากคนในชุมชนค้นหาปัญหาและสร้างความเข้าใจต่อปัญหาอย่างถูกต้องและมีเอกภาพ ค้นหาทางเลือกทำกิจกรรมด้วยการระดมความคิดเห็น เพื่อแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน (2) ขั้นลงมือปฏิบัติการ เป็นการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน (group process) สร้างการพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรในชุมชนและความพยายามของตนเองให้มากที่สุด สร้างโอกาสของการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน (3) ขั้นขยายตัว โดยลักษณะการขยายตัวขององค์กรชุมชนนั้นจะมีอยู่ 2 ทิศทาง ทิศทางแรกคือการขยายกิจกรรม และอีกทิศทางเป็นการขยายแนวคิดและกิจกรรมของพื้นที่ ซึ่งหมายถึงการถ่ายทอดบทเรียนไปยังพื้นที่ข้างเคียง (4) ขั้นพลังสามัคคี ซึ่งเป็นพลังที่เกิดจากการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว จะสามารถระดมความร่วมมือของกลุ่มบุคคลภายนอกที่เรียกว่า “องค์กรพันธมิตร” ในการสนับสนุนองค์กรชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพลังในลักษณะของการต่อรองได้

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

7.1.1 จากผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างนิสัยการออมเงินและการวางแผนการปลดหนี้ เป็นการดำเนินการจัดการอบรมโดยอาศัยการสนับสนุนงบประมาณภาครัฐ ซึ่งทางชุมชนสามารถดำเนินการเองได้โดยใช้กระบวนการทางสังคม สร้างตัวอย่าง สร้างวัฒนธรรมของกองทุน จะส่งผลให้ลูกหนี้มองเห็นข้อดีและปรับพฤติกรรมตามแบบอย่างที่ดีและสังคมไปเองโดยไม่จำเป็นต้องจัดการอบรม

7.1.2 การบริหารสัญญาฉบับใหม่ของสมาชิกศูนย์จัดการกองทุนชุมชนเป็นการใช้เงินทุนหมุนเวียนคงเหลือของกองทุนสมาชิกมาบริหารยอดหนี้ใหม่ให้กับสมาชิก ดังนั้นหากหน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลต้องการจำนวนการบริหาร

สัญญาให้กับสมาชิกจำนวนมาก ภาครัฐควรสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนให้กับศูนย์จัดการกองทุนชุมชนตามจำนวนยอดเงินในสัญญาฉบับใหม่ของสมาชิกเพื่อไม่เป็นการผลักรถให้กับชุมชน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการดำเนินการ เนื่องจากศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจัดตั้งขึ้นพร้อม ๆ กันในช่วงปี 2560 อบรมให้ความรู้จากหลักสูตรเดียวกันเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนให้กับคนในหมู่บ้านชุมชน แต่มีศูนย์จัดการกองทุนชุมชนจำนวนมากที่สามารถนำกระบวนการศูนย์จัดการกองทุนชุมชนมาแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนได้ประสบความสำเร็จ

7.2.2 ใช้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีแนวทางปฏิบัติที่ดีในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนศึกษาเปรียบเทียบบริบทของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์จัดการกองทุนชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน

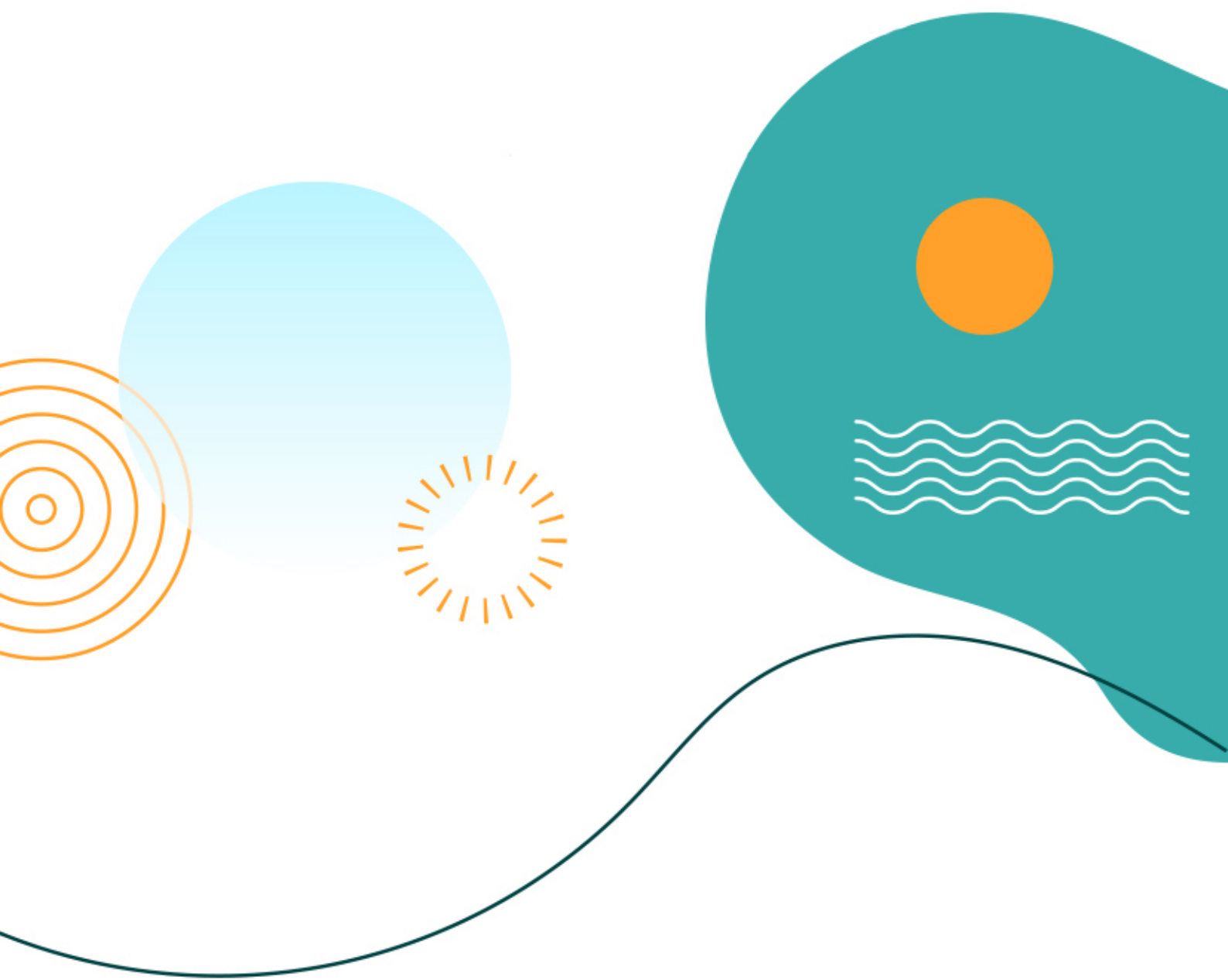
บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน. แนวทางการดำเนินงานศูนย์จัดการกองทุนชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2560.
- ตรีรพีภัทร์ สุขสมเกษม. “ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 35
- ธนาคารกสิกรไทย, 5C รู้ทันแบงก์ ดูอะไรก่อนปล่อยกู้, เข้าถึงเมื่อ 11 ธันวาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/FinancialTips/Pages/5C.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย, (2563) รายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทย 2563. เข้าถึงเมื่อ 16 ธันวาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <https://kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/FinancialTips/Pages/5C.aspx>
- นิชชา โมราถบและคณะ. (2561). การติดตามและประเมินผลอย่างกัลยาณมิตรในการจัดสวัสดิการสังคมแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐ : กรณีศึกษาตำบลสันทรายงาม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย, ม.ป.ท. : ม.ป.ท.
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120, ตอนที่ 94 ก (1 ตุลาคม 2546): 1.
- ยศ บริสุทธิ์, การศึกษาชุมชน : แนวคิดฐานการวิจัย และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2558), 2-7.
- “ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580)” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, ตอนที่ 82 ก (13 ตุลาคม 2561): 8 - 12.
- รัชฎาภรณ์ บุตรคำโชติ. “ปัจจัยความสำเร็จของโครงการบริหารจัดการหนี้ไปสู่อำเภอ 1 สัณญา ศูนย์จัดการกองทุนชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน” (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), 45-70
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, คู่มือการรับรองสถานภาพ การเป็นองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2558), 8.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, คู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. เข้าถึงเมื่อ 11 ธันวาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <http://www.villagefund.or.th/document/คู่มือบริหารความเสี่ยง>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนฯ 12 ฉบับประชาชน นวัตกรรมคือหัวใจของการพัฒนา, เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2563, เข้าถึงได้จาก <http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2561/strategy09.pdf>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, คำแถลงนโยบายของรัฐมนตรี, เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2563, เข้าถึงได้จาก https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf

โสมาตรมี จันทร์ตน์ และคณะ. (2562). เข้าใจพลวัตหนี้ครัวเรือนไทยผ่าน Big Data ของเครดิตบูโร. aBRIDGEd, ฉบับที่ 9 ปี 2562

เสรี พงศ์พิศ, ร้อยคำที่ควรรู้, (กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา, 2556), 81-82.

Achille Jean Jaza Folefack, Josephine Sandrine Mahbou Tegua. (2016). “FACTORS INFLUENCING LOAN REPAYMENT BY CREDIT BENEFICIARIES OF MICROFINANCE INSTITUTIONS IN THE FAR NORTH REGION, CAMEROON” RJOAS 51, 3 (March): 44 - 51.

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร